

יש לו עשר רגליים, בצעירותו הוא שקוף, כשהוא גדל עורו נבקע וממנו מגיח פרט גדול יותר עם שלד חיצוני חדש, ובבגרותו הוא מפצח חלזונות וצדפות בעזרת ציפורניו.

הוא גם אחד המינים המאוימים ביותר בהכחדה בים התיכון. הכירו את הכפן הגושמני.

הכפן הגושמני הוא סרטן ארוך בטן, הידוע גם כ"לובסטר ים תיכוני".

הכפן הוא סרטן איטי וחסר צבתות וקוצים. חי בבתי גידול סלעיים מתחת למים, מרבית פעילותו לילית והוא נמצא בסכנת הכחדה חמורה בישראל.

הכפן נראה קצת כמו יצור מכוכב אחר. כמו כל בני משפחתו, יש לו עשר רגליים, ותוספתנים שטוחים ומעניינים בקדמת הגוף, שכנראה משמשים לחישה. אורכו יכול להגיע עד 45 ס"מ, אך לרוב לא עולה על 30 ס"מ.

לא הרבה ידוע על אורחות חייו של הכפן:

ביום הוא מסתתר בכוכים ומערות של השוניות הסלעיות או בגני ספוגים (הספוג הוא חיה ימית צמודת מצע, הניזונה מסינון חלקיקים זעירים מתוך מי הים) בים התיכון.

בלילה הוא יוצא לשחר לטרף. מזון התאוה שלו הוא בעיקר צדפות וחלזונות, שאת קשוותיהם הוא מפצח.

הכפן נראה לעין הצוללים מעומקים של 2 מ' ועד 50 מ', אך חלק מחודשי השנה הוא מעמיק עד לעומק של 400 מ' מתחת לפני הים, ואף יותר!

בדרך כלל מצוי בקבוצות, אך לא ידוע הרבה על חיי החברה שלו.

גם מחזור הרבייה של הכפן לא נחקר לעומק, אך ידוע כי כל נקבה מסוגלת לייצר למעלה מ-100,000 ביצים. הדרגות הצעירות (לרבות) הבוקעות מהביצים הן פלנקטון שקוף, השוחה בגוף המים במשך מספר חודשים, ויתכן שחלק מהזמן חי בצמידות למדוזות. לאחר מכן, הן כנראה עוברות גלגול (מטמורפוזה) ומשנות צורתן ללובסטר קטן, המתפתח בעומק הים, על פני הקרקע. באביב, עם התחממות המים, הם כנראה עולים לכיוון המים הרדודים, לצרכי רבייה.

כמו כל פרוקי הרגליים, לכפן יש "שלד חיצוני", כלומר – מעטה חיצוני קשיח עשוי כיטין, המספק לו את התמיכה והצורה החיצונית (בניגוד לחולייתנים כמונו, שיש להם שלד פנימי של עצמות). כשהסרטן הקטן גדל, השלד החיצוני צר מלהכילו, ולכן הוא מגדל עור כיטיני חדש, עורו הישן נבקע, וממנו מגיח הסרטן עם מעטה רך של כיטין, שמנופח למימדים גדולים יותר, ומתקשה לצורתו הקשיחה.

הכפן אינו חיה זריזה, והוא מתבסס על שריונות החיצוני ועל מחסה השונית כאמצעי הגנה מטורפים. אולם, האבולוציה לא הכינה את הכפן לטורף מיומן, הנעזר לעיתים בבלוני צלילה – הדיג.

הכפן מוכרז כ"ערך טבע מוגן" בחוק גנים לאומיים ושמורות טבע (הכרזת ערכי טבע מוגנים 2005). החוק קובע כי אין לפגוע בסרטנים אלו ובמהלך התפתחותם הטבעי בשום דרך, בין השאר באמצעות דיג.

לצערינו, בשל היעדר אכיפה מספקת, מתקיים דיג רחב של הכפן שגורם להתדלדלות אוכלוסייתו ומציב את הסרטן בסכנת הכחדה קשה. בשנות ה-90 של המאה הקודמת הוערך כי כ-2 טון של כפנים נידוגים בישראל כל שנה. זו כנראה הסיבה שבימינו קשה למצוא אוכלוסיות גדולות של כפן גושמני כפי שהיו בעבר בחופי הארץ.

גם היום, עדיין ניתן מידי פעם להתקל בכפן המוגש במסעדות עברייניות ברחבי הארץ כמנה יוקרתית במיוחד (מכונה "סיגל") או מוצג למכירה בחנות דגים בעכו, יפו או חיפה.

החברה להגנת הטבע מובילה בשנים האחרונות רפורמה כוללת להצלת הים התיכון, תחת הכותרת "דגים באחריות". במסגרת זו, אנו מקדמים הגבלות על הדיג באמצעות שינויי חקיקה, שינוי מבנה צי

הדיג, והוצאת שיטות הדיג ההרסניות מהים. בין השאר, אנו פועלים לביטול רישיונות הדיג בצלילה בעזרת מיכלי חמצן, השיטה העיקרית בה ניצוד הכפן הגושמני. בנוסף, אנו פועלים לקידום שמורות ימיות, ולהגברת האכיפה הימית.

במסגרת זו, כשמסעדה תל אביבית הציעה למכירה "זר סיגליות" (שמו הקולינרי של הכפן הוא סיגל), פעלנו בעזרת הציבור ברשתות החברתיות, מחאה שהולידה הודעה של המסעדה כי לא תמכור יותר חיות מוגנות. בנוסף, השקנו את אפליקציית sea watch המאפשרת לציבור לדווח על מפגעים ימיים, לרבות על דיג או מכירה של חיות מוגנות כמו הכפן. דיווחים אלה מועברים ישירות למכשירים הסלולריים של הפקחים הרלוונטיים, ומאפשרים סגירת מעגל על העבריינים.

אז נכון שהכפן הגושמני אינו מוכר וידוע כמו צבי הים והדולפינים, אך הוא יצור מופלא ובעל חשיבות למארג העדין של הים התיכון. יחד, נוכל לשמור עליו.